

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВНІЧНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

«22» липня 2021 року

№ 60/22-рк/к

м. Київ

КП «Київтеплоенерго»

пл. Івана Франка, буд. 5,
м. Київ, 01001

*Про запобігання порушення
законодавства про захист
економічної конкуренції*

Північне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення), у зв'язку з надходженням значної кількості звернень мешканців м. Києва та народного депутата України з аналогічних питань, а також з метою виконання завдань, покладених на Відділення Законом України «Про Антимонопольний комітет України», провело дослідження щодо дотримання комунальним підприємством виконавчого органу Київради (Київської міської державної адміністрації) «Київтеплоенерго» (далі – КП «Київтеплоенерго», Підприємство) законодавства про захист економічної конкуренції під час здійснення нарахування споживачам, які мають заборгованість за комунальні послуги (опалення, гаряча вода), 3 % річних та інфляційних втрат на суму боргу, який виник в період дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19).

За результатами проведеного дослідження Відділенням встановлено наступне.

КП «Київтеплоенерго» (пл. Івана Франка, буд. 5, м. Київ, 01001; ідентифікаційний код юридичної особи 40538421) здійснює надання послуг з централізованого опалення у м. Києві.

Як вбачається із відомостей, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань видами діяльності КП «Київтеплоенерго» за КВЕД, зокрема, є: 49.41 постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря (основний).

Тобто, КП «Київтеплоенерго» є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика), Відділенням здійснено дослідження становища КП «Київтеплоенерго» на ринку надання послуг з

централізованого опалення у м. Києві з урахуванням пункту 2.2 Методики та відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», яким встановлено наступне.

Пунктом 3.1 Методики визначено, що об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який(які) випускається(ються), постачається(ються), продається(ються), придбавається(ються) (використовується(ються), споживається(ються)) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

Тобто, **об'єктом** для визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- КП «Київтеплоенерго»;
- послуги з централізованого опалення.

Згідно з пунктом 4.4. Методики перелік товарів, щодо яких має визначитися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

Товаром у розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та згідно з пунктом 4 Методики є послуги з централізованого опалення.

Відповідно до пункту 5.1. Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Пунктом 1.3. Методики визначено, що ринок товару (товарний ринок) – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.

За визначенням термінів, наведених у статті 1 Закону України «Про теплопостачання»:

- *постачання теплової енергії* (теплопостачання) – це господарська діяльність, пов'язана з наданням теплової енергії (теплоносія) споживачам за допомогою технічних засобів транспортування та розподілом теплової енергії на підставі договору;
- *система централізованого теплопостачання* – сукупність джерел теплової енергії, магістральних та місцевих (розподільчих) теплових мереж, що об'єднані між собою та використовуються для теплозабезпечення споживача, населеного пункту, яка включає системи децентралізованого та помірно-централізованого теплопостачання.

За визначенням термінів, наведених у пункті 2 Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (далі – Правила надання послуг з централізованого опалення, Правила №630): *централізоване опалення* – послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у забезпеченні нормативної температури повітря у приміщеннях квартири (будинку садибного типу), яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем теплопостачання.

У зв'язку з чим, **товарними межами** ринку, який досліджується, є послуги з централізованого опалення.

Пунктом 1.3. Методики визначено, що споживач – юридична чи фізична особа, яка здійснює діяльність з придбання та використання товарів, послуг, робіт на відповідному товарному (товарних) ринку (ринках).

Споживачами послуг Підприємства є, зокрема, фізичні особи, які отримують послуги з централізованого опалення від даного підприємства внаслідок того, що системи

теплозабезпечення їх приміщень (житлових та нежитлових) приєднані (підключені) саме до теплових мереж КП «Київтеплоенерго».

Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначається шляхом встановлення мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товару є неможливим або недоцільним.

Згідно з пунктом 1.3. Методики територіальними межами ринку є територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої споживач може задовольнити свій попит на певний товар, і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.

Внаслідок технологічних особливостей процесу надання вказаних вище послуг, споживачі не можуть за звичайних умов легко перейти до споживання аналогічних послуг іншого суб'єкта господарювання, що, можливо, здійснює діяльність на території відповідного населеного пункту, оскільки кожен із таких суб'єктів здійснює діяльність у межах саме тих мереж, які йому належать (на праві власності, користування). Прокладення ж інших теплових мереж – поряд з існуючими, є економічно недоцільним, оскільки потребує витрачання значних матеріально-фінансових ресурсів.

Отже, **територіальними межами ринку** послуг з централізованого опалення є територія в межах м. Києва, де розташовані мережі, що використовуються (експлуатуються) Підприємством для надання послуг з централізованого опалення абонентам (споживачам) КП «Київтеплоенерго».

Відповідно до пункту 7.1. Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

Часовими межами на послуги з централізованого опалення визначено період з 01.05.2018 (дата визначення КП «Київтеплоенерго» виконавцем послуг з централізованого постачання гарячої води у м. Києві) по 22.07.2021 (дата надання цих рекомендацій), тобто проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

Пунктом 1.3. Методики визначено, що бар'єри вступу на ринок – обставини, що перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.

Бар'єрами для вступу на даний ринок потенційних конкурентів є, зокрема: економічні обмеження, пов'язані з необхідністю залучення значних фінансових ресурсів для придбання відповідного обладнання для організації надання послуг з централізованого опалення; адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю отримання ліцензії на транспортування теплової енергії магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами.

Отже, відповідно до абзацу другої частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» Підприємство є таким, що у період з 01.05.2018 по 26.05.2021 в територіальних межах м. Києва, де розташовані мережі, які використовуються (експлуатуються) Підприємством для надання послуг з централізованого опалення своїм абонентам (споживачам), займало монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуг з централізованого опалення населенню з часткою 100%.

За наявною у Відділення інформацією, в липні 2021 року КП «Київтеплоенерго» почало розраховувати та вказувати в рахунках на сплату за комунальні послуги (опалення, гаряча вода) як обов'язковий платіж споживачам, які мають заборгованість за такі послуги, 3 % річних та інфляційні втрати на суму боргу.

Основні засади організаційних, господарських відносин, що виникають у сфері надання та споживання житлово-комунальних послуг між їхніми виробниками, виконавцями і споживачами, а також їхні права та обов'язки визначені Законом України «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 № 1875-IV (у редакції, що була чинна до 01.05.2019) (далі – Закон¹)

Відповідно до частини третьої статті 20 Закону¹ споживач зобов'язаний:

- оплачувати житлово-комунальні послуги у строки, встановлені договором або законом;

- у разі несвоєчасного здійснення платежів за житлово-комунальні послуги, сплачувати пеню у встановлених законом чи договором розмірах.

Аналогічні положення містяться, зокрема, в частині другій та четвертій статті 7 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» від 09.11.2017 № 2189-VIII (норми якого введені в дію в повному обсязі з 01.05.2019) (далі – Закон²).

Також, згідно з частиною першою статті 26 Закону², у разі несвоєчасного здійснення платежів за житлово-комунальні послуги споживач зобов'язаний сплатити пеню в розмірі, встановленому в договорі, але не вище 0,01 відсотка суми боргу за кожен день прострочення. Загальний розмір сплаченої пені не може перевищувати 100 відсотків загальної суми боргу.

Нарахування пені починається з першого робочого дня, наступного за останнім днем граничного строку внесення плати за житлово-комунальні послуги.

Пеня не нараховується за умови наявності заборгованості держави за надані населенню пільги та житлові субсидії та/або наявності у споживача заборгованості з оплати праці, підтвердженої належним чином.

Також, відповідно до статті 610 Цивільного кодексу України порушенням зобов'язання є його невиконання або виконання з порушенням умов, визначених змістом зобов'язання (неналежне виконання).

Частиною першою статті 612 Цивільного кодексу України передбачено, що боржник вважається таким, що прострочив, якщо він не приступив до виконання зобов'язання або не виконав його у строк, встановлений договором або законом.

Згідно з частиною першою статті 611 Цивільного кодексу України, у разі порушення зобов'язання настають правові наслідки, встановлені договором або законом, зокрема, сплата неустойки.

У силу статті 230 Господарського кодексу України штрафними санкціями визнаються господарські санкції у вигляді грошової суми (неустойка, штраф, пеня), яку учасник господарських відносин зобов'язаний сплатити у разі порушення ним правил здійснення господарської діяльності, невиконання або неналежного виконання господарського зобов'язання.

Відповідно до частини другої статті 625 Цивільного кодексу України боржник, який прострочив виконання грошового зобов'язання, на вимогу кредитора зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом.

Разом з тим, згідно з підпунктом 4 пункту 3 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17.03.2020 № 530-IX на період дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), та протягом 30 днів з дня його відміни забороняється нарахування та стягнення неустойки (штрафів, пені) за несвоєчасне здійснення платежів за житлово-комунальні послуги.

При цьому, пунктом 1 постанови Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 № 1236, з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної

хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, з 19 грудня 2020 року до 31 серпня 2021 року на території України встановлено карантин, продовживши дію карантину, встановленого постановами Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (Офіційний вісник України, 2020 р., № 23, ст. 896, № 30, ст. 1061), від 20.05.2020 № 392 «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (Офіційний вісник України, 2020 р., № 43, ст. 1394, № 52, ст. 1626) та від 22.07.2020 № 641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (Офіційний вісник України, 2020 р., № 63, ст. 2029).

Одним із наслідків проведення на території України, зокрема в м. Києві, карантину та обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), є значне зниження платоспроможності населення, в результаті встановлення органами влади та органами місцевого самоврядування відповідних заборон і обмежень на роботу суб'єктів господарювання, які здійснюють окремі види діяльності.

Нараховування КП «Київтеплоенерго» споживачам, які мають заборгованість за комунальні послуги (опалення, гаряча вода), 3 % річних та інфляційних втрат **на суму боргу, який виник в період дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)**, може привести до додаткових витрат цих споживачів та, як наслідок, ущемлення їх інтересів при отриманні вказаних послуг.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монополюючим (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монополює (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Таким чином, дії КП «Київтеплоенерго», які полягають у нарахованні споживачам, які мають заборгованість за комунальні послуги (опалення, гаряча вода), 3 % річних та інфляційні втрати на суму боргу, який виник в період дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), можуть містити ознаки порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 та статтею 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополюючим (домінуючим) становищем на ринку надання послуг з централізованого опалення у межах м. Києва, де розташовані мережі, які використовуються (експлуатуються) Підприємством для надання послуг з централізованого опалення своїм абонентам (споживачам), що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

Враховуючи викладене, для забезпечення зменшення негативних наслідків, керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», пунктом 3 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 (із змінами і доповненнями), з метою запобігання порушення законодавства про захист економічної конкуренції, адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Комунальному підприємству виконавчого органу Київради (Київської міської державної адміністрації) «Київтеплоенерго» (01001, м. Київ, пл. Івана Франка, буд. 5, ідентифікаційний код юридичної особи 40538421):

1) утриматись від нарахування споживачам, які мають заборгованість за комунальні послуги (опалення, гаряча вода), 3 % річних та інфляційні втрати на суму боргу, який виник в період дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19);

2) здійснити перерахунки споживачам, яким було здійснено нарахування 3 % річних та інфляційні втрати на суму боргу за комунальні послуги (опалення, гаряча вода), який виник в період дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19).

Про результати розгляду цих рекомендацій необхідно письмово повідомити Північне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України **протягом 20 календарних днів з дня їх отримання**, з наданням підтвердних документів.

**Голова адміністративної колегії –
голова відділення**

О. ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ